

טורי חזן שרלס (עמרי)
341938

בן מסעודה ואברהם

נולד ב- ו' אדר ב' תרצ"ב 14.3.1932

התגייס לצה"ל ב- 1955

שרת בגדוד "גדעון" (13)

נפל ב- כ"ז מרחשוון תשי"ז 1.11.1956

בקרב על מתחמי רפיח במבצע קדש.

חזן, שרלם ("עמרי")

בן אברהם ומסעודה. נולד ביום ה' באדר ב' תרצ"ב (14.3.1932) בקובלגקה שבמרוקו. סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי בעיר-מולדתו ולאחר-מכן נתמחה במקצוע הסנדלרות ובו מצא לחמו. בשעות-הפנאי התעסק בספורט. בשנת 1955 עזב את ביתו ועלה לארץ בעקבות אחיו (שעלה כמה שנים לפניו) ומייד התגייס לצבא. היה חייל ממושמע וביצע כל משימה מתוך נכונות ונאמנות. נפל במערכת-סיני בקרב באיזור רפיח ביום כ"ז במרחשון תשי"ז (1.11.1956). הובא לקבורה בבית-הקברות הצבאי לשעת-חירום בבארי וביום ה' במרחשון תשי"ח (30.10.1957) הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בחיפה.

שנות ה-50 - לוחמי גולני באימונים

חטיבת גולני ערב מבצע "קדש" (קיץ 1956)

ב"פקודת שגרה מיוחדת" כותב אל"מ בונימין ג'יבלו, לרגל מינויו כמח"ט גולני ב-16 ביולי 1956 כדלקמן: "זכות גדולה ורבת אחריות היא המשימה אותה נטלתי היום הזה בקבלי הפיקוד על חטיבת גולני. אתם, מפקדים וחילי חטיבת גולני, עטורי הישגים ונצחונות, מחושלי קרבות מני צפון ועד דרום, נאה אני תיוס להיווח לכם למסקדכם... ולכם כולכם איחולי ומשאלתי, יחא אילן גולני חופף וסוכך עלינו

כאשר נאמנות, מסירות ואחוות-לוחמים שורה בתוכנו..."
חדשים ספורים קודם לכן הוצאה חטיבת "גבעתי" ממערך הכוחות הסדיר של צה"ל, אך הגדוד הראשון שלה, גדוד "הבוקעים הראשון" - שנטל חלק מכריע במבצע "יואב" במלחמת העצמאות, והבקיע את הדרך לנגב הנצור, ומכאן שמו - צורף לחטיבת גולני. בסתיו 1956 פיקד על הגדוד "החדש" בחטיבה, סא"ל מאיר פעיל (פילבסקי); מג"ד "ברק" היה סא"ל שמואל אמיר, ומג"ד "גדעון" סא"ל שלמה אלטון ז"ל (לימים מח"ט גולני בשנים 1965-1966). ערב מבצע "קדש" בסוף חודש אוקטובר 1956, תוגברה חטיבת גולני בגדוד חי"ר מילואים, ונשלחה לקרב הגדול לכיבוש מתחם רפיח בציר הצפוני של חצי-האי סיני.

אנשי החטיבה עם רב אלוף משה דיין

הרמטכ"ל, רב-אלוף משה דיין (למטה במרכז), מבקר בצומת רפיח ומנציח את האירוע ב"צילום משפחתי" עם אנשי החטיבה.

הקרב על רפיח

ב-29 באוקטובר 1956 פתח צה"ל במבצע סיני. מטרת המלחמה: לפגוע במצרים לפני שזו תספיק לקלוט את הנשק החדש שקיבלה ולמנוע הפרה של מאן הכוחות. המשימות שהוטלו על צה"ל היו לכבוש ולטהר מצבא האויב את חצי האי סיני מבלי להגיע לתעלת סואץ, לכבוש את רצועת עזה, לפגוע בפדאיון, לחסל את בסיסיהם ולפתוח את מצרי סיראן לשייט חופשי.

על חטיבת גולני וחטיבת השיריון 27 הוטל לפרוץ את מערך האויב ברפיח-אל עריש. היתה זו משימה מרכזית במערכה, אשר עתידה היתה להכריע את הקרב כולו. מפקד האוגדה, אלוף חיים לסקוב (לימים הרמטכ"ל), הטיל על מפקד חטיבת גולני, אלי"מ בנימין גיבלי, לכבוש את צומת רפיח וכן את המשלטים שבין גבול ישראל והכביש שמדרום לרפיח, על מנת שחטיבת השיריון תוכל לחדור דרך המתחם הכבוש ולפרוץ לעומק המערך המצרי.

התקפת החטיבה תוכננה בשלוש זרועות: גדוד "הבוקעים הראשון" יחד עם גדוד מילואים יפרצו באגף השמאלי את שדות המוקשים ויעלו על הכביש ניצנה-רפיח, ומשם לכיוון צומת רפיח מדרום; גדוד "גדעון" יעלה מן המרכז על המוצבים שמדרום למחנות רפיח; גדוד "ברק" יעלה מהאגף הימני לכביש חן-יונס-רפיח ויכבוש שני מוצבים.

מג"ד "הבוקעים הראשון", סא"ל מאיר פעיל (פילבסקי), הוביל את גדודו מניר-יצחק מערבה. כעבור שעה קלה הגיע הכוח - רכוב על משאיות - אל הפירצה בשדה המוקשים הראשון. על הגדוד הזה הוטלה משימת המפתח. כדי לכבוש את הצומת החיוני היה עליו לעשות כיכרת דרך ארוכה יותר ולהילחם יותר מכל גדוד אחר מגודדי החטיבה. על מנת לאפשר לו לבצע את משימתו, תוגבר הגדוד עד שהיה לצוות קרב עצמאי.

ביסודו היה הגדוד מורכב מארבע פלוגות רובאים, פלוגה מסייעת אחת ולה שש מרגמות בנות 81 מ"מ, ושישה מקלעים כבדים 0.3, פלוגת מיפקדה ומחלקת הנדסה. תחת פיקודו הועמדה עתה פלוגת טנקים - 12 "שרמנים" - וכן מחלקת סיור על שמונה גיפים ומחלקת נ"ט עם שמונה תותחים בני שש ליטראות. חלק מהחילים הרגלים נסעו בזחלמי"ם, והנותרים הוסעו במשאיות.

בשלב הראשון התנהל הכל כשורה. המצרים כיבו את זרקוריהם כאשר יצא הגדוד מניר-יצחק. כנראה העריכו שאין אויב בשטח. התנועה הושלמה, איפוא, בחסות החשיכה. כעת הונחתה אש ארטילרית של צה"ל על "גבעה 2", כפעולת ריכוך לפני הסתערות לחמי גולני. שוב הודלקו הזרקורים ולכדו באלומות האור הגדולות חלקים ניכרים של הכוח. המצרים פתחו באש.

קרכה שעת חצות. גדוד "הבוקעים הראשון" נמצא בקאתי שדה המוקשים הראשון. בשלב הזה היתה "גבעה 2" ביהינו, ועל-פי הוראת המח"ט המתין הגדוד להשתלטות על "גבעה 6" בטווח יחל לנוע. במפתיע נשטף תגדוד פוזקוני האוייב. חיילי הגדוד מתחפזים לחשתטח על הקרקע, אולם פלי הרכב נראו בבירור על-ידי המצרים. נפתחה הפגזה ארטילרית סבדה לעבה כלי הרקב. אחדים נפגעו.

עם התפוגה הראשונה פסקת האש פתח המג"ד בתנועה נכסו הרכב המובילים נעו בעקבותיו. הארטילריה המצרית חידשה את פעילותה והפעם היתה מקוויקת יותר. אחד מכלי הרקב נפגע, קטח מהציר ועלה על מוקש. חזקל"ם שחיה מאחוריו, סטה מן הצדף כדי להימנע מהתנגשות, ועלה אף על מוקש.

איי-אפשר היה להמשיך. הלוחמים קפצו מעל הרכב והתחפרו בתוך שדה המוקשים. קל היה להתחפר בחול חרף שהיה בשטח, והארטילריה המצרית היסבה נזק מועט. חלפו ארבעים דקות,

אחד מאלה היה סמל החפלה של גדוד "הבוקעים הראשון", בני אילת. "היינו צריכים לעבור בפירצה של חיל החנדסה, בדרך לקיבוש צומת רפיח. התנועה התנהלה בשקט מופתי, במגמה לחפתיע את האוייב באמצע הלילה. ואולם, התכנית השתבשה עת החלו הטנקים לעלות על מוקשים, הפיצוצים 'עוררו' את חיילי חאוייב, שהחלו להפגיו אותנו, תוך שחם מאירים את השטח בזרקור ענק. קצין החבלה הממונה עלי נפצע מיז מרסיסים וכך נותרתי אני, בעל ותק של ארבעה חודשים בלבד, כאחראי בלעדי על פילוס דרך לרכב הקוח שלנו, מגדוד 'הבוקעים הראשון'. בגלל איבוד גורם ההפתעה נשקלה אפשרות של נסיגה, אולם המג"ד, התנגד והציע להמשיך. הצעתו נתקבלה לבסוף ובעוד הכוח תופס מחסה, התחלתי, בעזרתם של כמה חיילים, לפנות אט אט את המוקשים ולפלוס פירצה לטנקים. בעזרת סרט בידוד ודקר התקדמנו והינחנו אבנים בצד, כסימון לדרך החדישה-הבטוחה. עבדנו שעות אחדות על הפירצה הזו ואודה על האמת, היתה זו 'חוויה' מפחידה למדי. אחר-כך פילס הכוח את דרכו בשביל שהכנו עבורו והסתער על צומת רפיח וכבשה."

על מעשהו זה של סמל בני אילת הוענק לו ציון לשבח ממפקד הגדוד.

לוחמי גולני יוצאים לקרב

המג"ד כינס מספר פלסים שהתקדמו עם הדקרים וחיפשו מוקשים נוספים. בינתיים רפתה הרעשת האוויר וסא"ל פעיל תורה ללוחמיו לעלות על כלי הרכב ולחדש את התנועה נתיב החדש.

בתנועה איטית וזהירה התקדם השור, אולם כחלום שלבשים דקות עלה אחד ה"שרמנים" על מוקש. מעקבותיו עלו על מוקשים שני פלי הפל נוספים שיצרו מעין מחסום אש, דבר שעור לארטיילריה המצרית לתקן את חטיוות שלה ולשייך יותה. שוב זינקו הלוחמים מעל המשאיות והתחפרו בשטח.

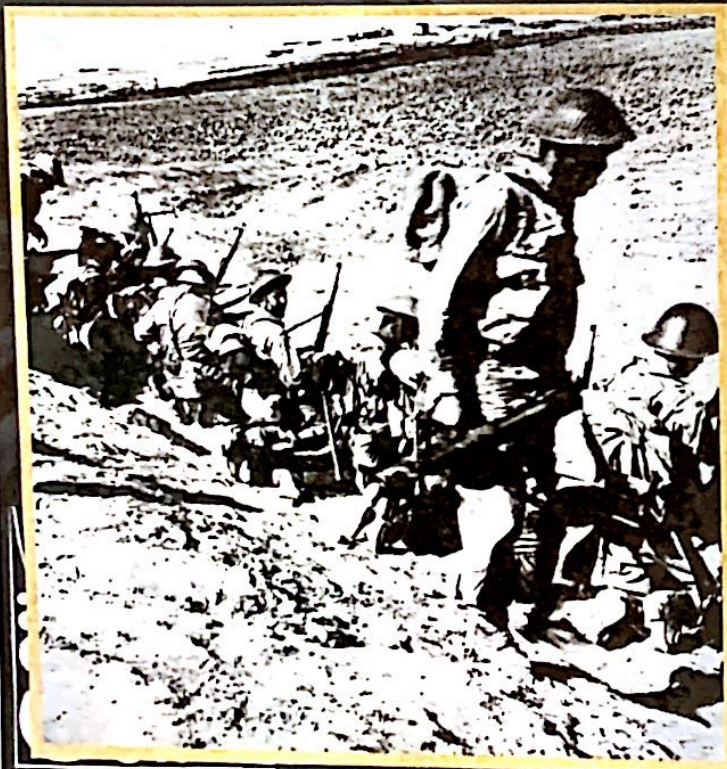
בשלב הזה היה ברור למג"ד מקצוע נשתפשה התוכנית. מעבר לשתי רצועות המוקשים היתה רצועה שלישית, שלא נראתה

בתצלומי האוויר ואיש לא האמין שהיא קיימת. אובו ון הסיקה שהמצרים לא חסמו את הפחצות שנפתחו בשדות המוקשים הקדמיים.

"התקשרתי עם המח"ט כדי להתייעץ והוא תורה לי לעזוב את שדה המוקשים וללכת ברגל" - סיפר מאיר קעיל - "אף שהיתה זו פקודה מפורשת, שמלתי אותה והגעתי למסקנה שאם אלך ברגל, אגיע לצומת, המרוחקת רק תשעה קילומטרים מאיתנו, משעות הבוקר וללא הטנקים והזחלמים לא אופל לבצע את חמשימת, לקן החלטתי להישאר בשדה המוקשים ולחלץ את הטנקים והזחלמים שלא נפגעו עדיין".

הגדוד היה פקי רע. תקוע בלב שדה המוקשים כשרכב נפגע חוסם את כל המעברים שנפרצו בו, ארטיילריה ומקלעים קבדים ממטירים עליו אש כפדה, וחשתה עומד לחסציע פתוך זמן קצר ולהותיה את חיילי הגדוד השופים לגמתי במלפודת המוקשים.

המג"ד החליט על ניסיון אחרון נוסף לפריצת נתיב מעבר. הוא פקד על חזמל"ם שלו לניע קדימה בפנסים דולקים ולהאיר לחבלנים את דרכם. בתנועה איטית ומורטת עצבים צעדו החבלנים לפני הרכב, בדקו את הקרקע שלפניהם בדקרים, כשכל אותה העת שורקת אש האויב מעל לראשיהם.

לוחמי גולני
במבצע קדש

לקראת שחר הצליחו כוחות הגדוד לחלץ את עצמם משדה המוקשים בנתיב תחדש שהיתוו חבלנים. המג"ד הטיל על סגנו את אירגון הכוחות, ובעצמו לקח את יחידת הסיור ושתי פלוגות רגלים של זחלמי"ם ותתקדם לכיוון "גבעה 5". המחלקה המובילה הסתערה על הגבעה, פוצצה את גדרות התיל, ובסיוע שלושה טנקים כבשה את התל בתוך עשרים דקות. ארבעים חמצרים שהיו במקום נמלטו מבלי שאנשי הגדוד רדפו אחריהם.

עתה נערך הגדוד להסתערות על גבעות 8 ו-10. המג"ד נטל את הפיקוד על פלוגה ג' של "הבוקעים הראשון" וסגנו פיקד על פלוגה א'. הכוחות התקדמו בעקבות הטנקים. בריחוק של כ-900 מטר מ"גבעה 10" נמרסו הטנקים ופתחו באש. הפלוגות התקדמו תוך סיוע ארטילרי מן החטיבה ובחיפוי אש התותחים של הטנקים.

בשלב מסוים – ולאחר שהרגיש כי נחלשה האש מכיוון "גבעה 8" – הורה המג"ד על הסתערות לעבר משלט זה. יחד עם חייליו פרץ לתעלה של "גבעה 8", ועוד הצליח להבחין באחרוני המצרים הנמלטים על נפשם. כחלוף כמה דקות ננטשה גם "גבעה 10".

לוחמי גולני נצרו את אישם ולא ירו בחיילים המצרים הבורחים. נותר עדיין לכבוש את "משלט 12". המצרים שישבו שם לא נעקרו בקלות והרעישו את המשלטים שנפלו זה לא מכבר בידי כוחות החטיבה. בעוד תותחי הטנקים משיבים אש ומשתיקים שני תותחי נ"ט מצריים, גיבש המג"ד את תוכנית כיבוש הגבעה: שתי פלוגות יתקדמו כמהירות לכיוון המשלט, פלוגה א' תסתער על הגבעה המרוחקת כקילומטר מצפון לה, ואילו פלוגה ג' תאגף ותחסום את ציר הנסיגה של האויב.

שתי זרועות ההתקפה פתחו בתנועה בריזמנית, בריחוק חצי קילומטר זו מזו. ההתנגדות המצרית נמשכה. פלוגה א' פרצה את גדר התיל וחצתה שדה מוקשים ברגל בלי להיפגע. חייל אחד נהרג בהיכנסו לתעלה. הוא היה ההרוג היחיד. המשלט נכבש בתוך זמן קצר: 30 חיילים מצריים נהרגו, 28 נפצעו ו-40 נלקחו בשבי. עתה יכול היה המג"ד לדווח: "גבעה 12 והצומת בידינו".

צפונית לשם פעלו אותה עת שני הגדודים האחרים של החטיבה. לוחמי שני הגדודים ערכו מסע רגלי בן 12 ק"מ משטח ההיערכות במשק מבטחים לשטח הכינוס. על גזוד "ברק" הוטל לעלות על כביש חן-יונס – רפיח ולכבוש את המוצבים 27 ו-29. על גזוד "גדעון" הוטל לעלות על המוצבים שמדרום למחנות רפיח ולכבוש את 25 ו-25 א'. (מג"ד "ברק" היה אז שמואל אמיר ומג"ד "גדעון" היה שלמה אלטון ז"ל).

שני הגדודים נאלצו להמתין זמן מה עד שיסתיימו ההפצצה מן

האוויר וההפגזה מן הים שנועדו לרכך את היעדים. רק בשעה 3.30 לפנות בוקר נע גדוד "גדעון" לעבר יעדיו. חילי הגדוד התקדמו בלאט לעבר גדר התיל של מוצב 25, וכאשר ניגשו חבלני היחידה, נושאי "בונגלור טורפדו", אל הגדר, נסתחה עליהם לפתע אש מקלעים. הם הניחו במהירות את ה"בונגלור", אולם הוא לא התפוצץ. כל הגדוד רותק כתוצאה מן האש השוטפת, אולם החיילים ומפקדיהם לא איבדו את עשתונותיהם.

אחדים מהחיילים, אלה שהיו קרובים ביותר לגדר התיל, זינקו עליה ובכובד משקלם מעכו אותה לארץ. על ה"גשר" שיצרו בגופותיהם צלחה ועברה היחידה כולה. מעבר לגדר ציפה ללוחמי החטיבה מכשול נוסף - שדה מוקשים. וגם כאן גילו החיילים אומץ והקרבה. קצין החבלה פסע לתוך שדה המוקשים ובדקר שבידו פילס שביל מעבר. הלוחמים פסעו בעקבותיו, הגיעו אל פאת המוצב הסתערו עליו בתת-מקלעים וברימוני יד. התנגדות הכוח המצרי שבמוצב הלכה ונחלשה.

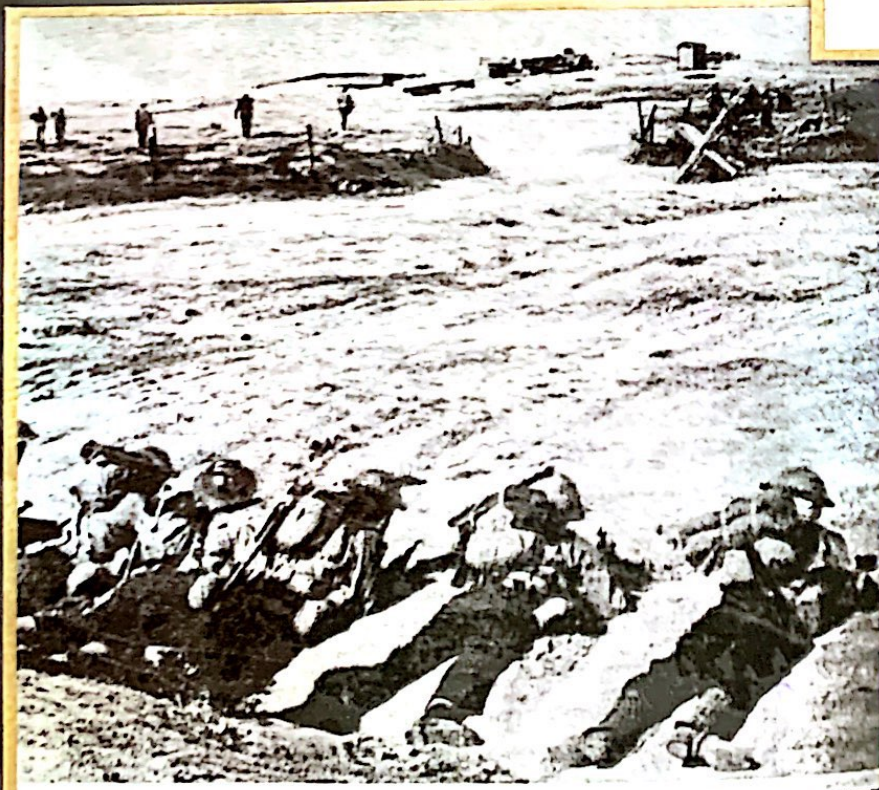

לוחמי גולני במבצע קדש

מבחן ל"גולני". כיבוש מתחמי רפיח המבוצרים היטב והמשופעים במיספר גדול של חיילים אויב היווה מבחן כוח רציני ראשון לקבוצת חטיבת "גולני" של שנות החמישים. היחידות הוכנו כראוי למשימה זו, ובצילום נראה חלק מהכוח, כשהוא נע לעבר צומת רפיח.

לוחמי גולני נלחמים לכיבוש מתחמי רפיח

קבוצות הסתערו הלוחמים לעבר המיתחם

"הקרב על צומת רפיח היה אחד הקרבות המעניינים בצה"ל" -
אומר מאיר פעיל - "היתה זו הפעם הראשונה אחרי מלחמת
העצמאות, שגולני פעלה כצורה מושלמת בחטיבה מגובשת.
קרבות רפיח הוכיחו לכל המהססים והמקטרגים קפי יכולתה
האמיתית של החטיבה. החבר'ה של 'הבוקעים הראשון', ואני
בתוכם, התגאינו עד מאד באותם הימים, שכן כיבוש צומת רפיח
תרם תרומה מכרעת לחתמוטטות כל המערך המצרי של האזור,
דבר שאיפשר לשיריון לפרוץ קדימה בקלות. היה זה קרב מזחיר
לחטיבת גולני בכלל ולגדוד 'הבוקעים הראשון' בפרט, שהצטיין הן
בלחימת רגלים ותן בלחימת חי"ר ממונע ומשוריין".
הרמטכ"ל של אותם ימים, רב אלוף משה דיין, כתב בספרו
"יומן מערכות סיני":

"במשך ששת ימי הלחימה של אותם ימים, נודמן לי להיפגש עם
כל מפקדי החטיבות, פרט למח"ט גולני, דווקא לו הייתי רוצה
לומר מילה טובה, וודאי שהוא זכאי לכך, לאחר קרבות רפיח,
שהיה קרב המפתח בציר הצפוני, ואשר גולני מילאה את התפקיד
העיקרי בו."

כעבור שנים רבות, במסגרת עבודתו כהיסטוריון צבאי, ערך
ד"ר מאיר פעיל מחקר השוואתי של קרבות רפיח במלחמת
העצמאות, מבצע "קדש" ומלחמת-ששת הימים. בדברי הסיכום
שלו כתב:

"מן הראוי להקדיש דברים אחדים לדמות המפקד הישראלי,
שנודע להנהיג את יחידתו בסבכי מלחמת התנועה המודרנית, נוכח
פני האויב. קרבות רפיח הוכיחו, לדעתי, מעל לכל ספק, כי ככל
שהמלחמה מהירה יותר, כן נדרשים מפקדי המשנה, עד לדרגים
הנמוכים ביותר, לקבל החלטות רבות יותר, בקצב מהיר יותר
ובצחוני קרב המשתנים בלי הרף.

"קשה למצוא ולו מפקד אחד (בקרבות רפיח), שפעל באותו יום
בדיק לפי התוכנית. כמעט כל התוכניות שובשו במהלך הקרב,
אולם על אף זאת בוצעו המשימות כולן בשלמות ובמהירות רבה מן
הצפוי. מילוי מעולה זה של המשימות הוא מוצרן הסופי של מאות
החלטות, גדולות וקטנות, של מפקדים בכל הרמות, שפעלו כך
בסבכי הקרב, כיוון שחונכו על-ידי צה"ל להפעיל את יחמתם
ותושייתם, כאשר לנגד עיניהם עומד העיקרון העליון של
המלחמה: 'הדבקות במטרה'.

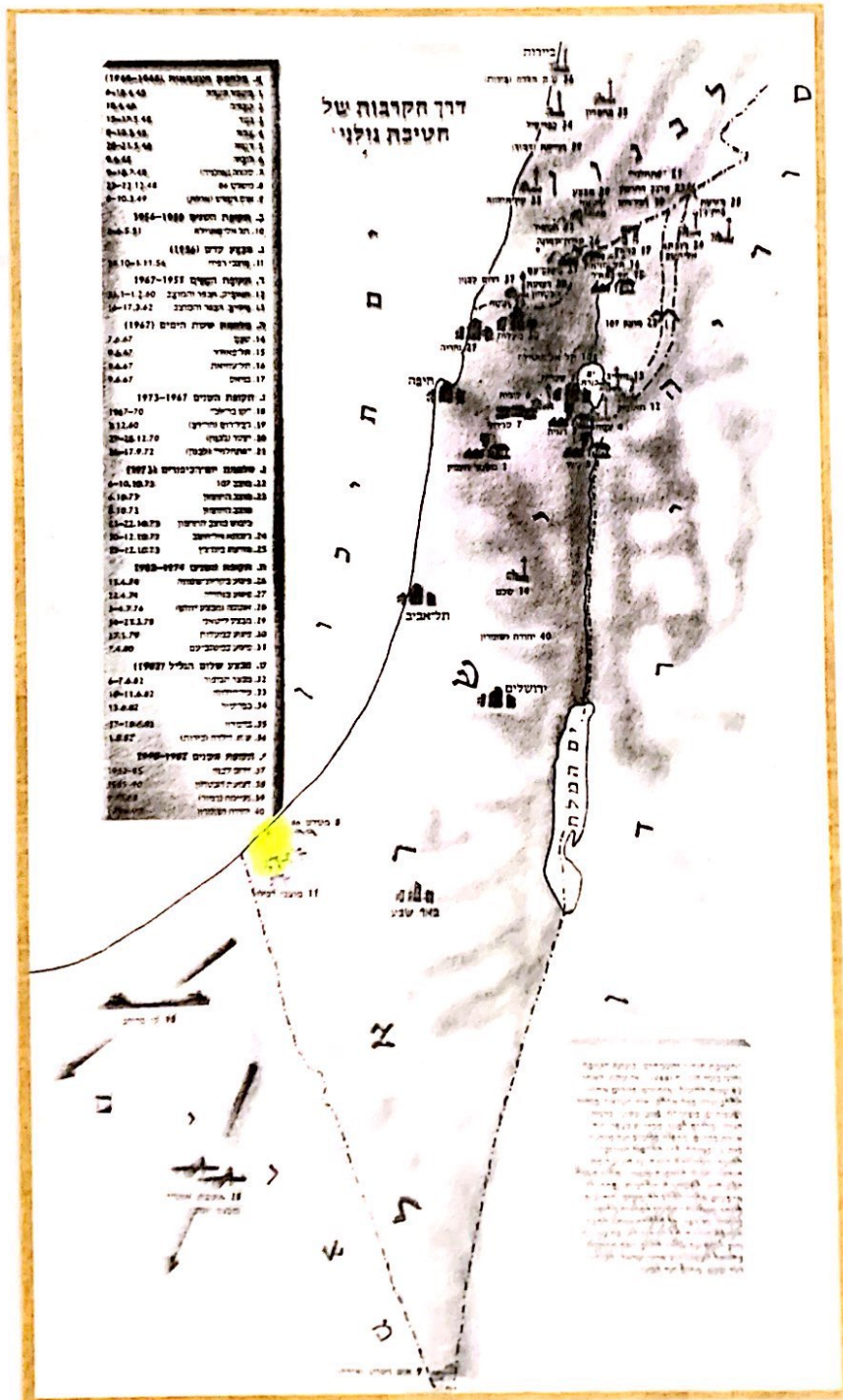
"דמות זו של המפקד הצבאי, החל ברמה הנמוכה ביותר, היא
נכס צאן ברזל אשר עלינו להתמיד ולשקוד על שיפוחו, בהנחה
ומפורשת כי האיכות הנפשית והשכלית של המפקדים היא הערובה
החיונית ביותר לנצחון מהיר, מוחץ ומלריע במלחמה המודרנית."

הנפת דגל הלאום בצומת רפיח

מקום נפילתו של שרלס ז"ל

תמונת אוויר של מיקומו של שרלס ז"ל במהלך קרב הבליטה, 17.4.48. שרלס ז"ל נפל כאן לאחר קרב קשה עם כוחות סד"כ. מקומו המדויק אינו ידוע, אך הוא נמצא במרחק של כ-200 מטר מהמבנה המרכזי.

חיי אדם כטיפות טל
באות מאין הסוף ואף חייקו נוסרות
בזמן הבקרים צוחקות בשלל און
וצל סיבו של יום - אנוצות.

חיי אדם - כרסיסי אל,
פורצים אתהוה ואל חיקה צונחים
ברצח מפץ לונבים אל מול חובים
ובאדות שלווה - שווים.

